

RAHBAR MADANIYATINING BOAHQARUV FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti tarix yo'nalishi 4-kurs talabasi
Toshmirzayev Mahmud

Annotatsiya: biz ushbu maqoladarahbar madaniyati boshqaruv uslubi va uning faoliyati to'g'risida suxbatlashamiz. Boshqaruv faoliyati davomida rahbarning o'z hodimlari bilan muloqot madaniyati uning uslubi va boshqaruvdagi bilim salohiyati namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: Boshqaruv, Rahbar, xodim, Korxonalar, qonun, uslub, strategiya, holat, vazifa.

Kirish

Rahbar madaniyati – rahbar xodimlar, yetakchilar, yo'l boshchilarga xos ma'naviy qiyofa, axloq-odob, muomala va boshqaruv madaniyatini ifodalovchi so'z birikmasi. Madaniyat, avvalo, ma'naviy boylik hosilasi. Siyosiy madaniyati yuksak rahbar millat, davlat, xalq manfaatlaridan iborat nazaridan iborat, umummanfaatni o'z shaxsiy ehtiyoj va manfaatlaridan ustun qo'yadi. Rahbar va rahbarlikka da'vogar shaxs alohida xulq-atvoriga, ma'naviyat va madaniyatga ega bo'lishi, uni doimiy ravishda takomillashtirib borishi lozim. Buning uchun siyosiy hayotdan xabardor bo'lish yoki iqtisodiy va kasbiy bilimlarni o'zlashtirishning o'ziga kifoya qilmaydi. Ular jahon tajribalari asosida shakllangan ilg'or boshqaruv malakalarini ham o'zlashtirgan bo'lishlari kerak. Bugungi rahbar bunga zimmasidagi vazifalarga yuksak mas'uliyat bilan yondashish, o'ziga nisbatan talabchanlik orqali erishadi. Masalan, u har kuni gazeta-jurnallar o'qishi, radio va o'ynalari jahon yangiliklaridan xabardor bo'lish orqali ham ma'lum darajada bilim olishi mumkin. Siyosat, iqtisod va ma'naviyatga daxldor kitoblar, mumtoz adabiyot, tarixiy jarayonlarni chuqur mushohada qilish ham uning dunyoqarashini kengaytiradi. Agar aql-zakovati, tafakkuri, ma'naviy kamoloti, madaniyati bilan rahbar mustaqil fikrlashdan, mushohada qilishdan, kundalik voqea-hodisalarni teran tahlil etib borishdan uzoqlashsa, rahbarlik talab etgan ma'naviyatdan uzoqlashib boradi. Rahbar o'zining ma'naviy faoliyatini fikrlash orqali shakllantirib boradi. Mushohada esa mushohadadan quvvat oladi. Amerikalik mashhur olim va ixtirochi Tomas Edison "Taraqqiyotning buyuk vazifasi odamni fikrlashga o'rgatishdir", degan edi. Vujud

yalqovligi fikrlash yalqovligidan boshlanadi, fikrlash toʻxtagan joyda rahbarning maʼnaviyati ham, madaniyati ham zaiflashib boradi.

Rahbar maʼnaviyat va madaniyatning kuch-qudratidan ezgu maqsadlar yoʻlida samarali foydalanishi, boshqaruv tizimidagi ijtimoiy munosabatlarni insonparvarlik gʻoyalari asosida rivojlantirib borishi darkor. Rahbarning tanqidi odamlarga katta va asosiy taʼsir koʻrsatuvchi vositadir. Shuning uchun ham uni kerakli vaziyatda nihoyatda ehtiyotkorlik bilan ishlatish kerak. Zero, rahbarlik uslubi boshqarish madaniyatining maʼlum elementlariga ega boʻlishni taqozo etadi. Boshqarish madaniyatining koʻrinishlari tegishli meʼyorlar bilan belgilanadigan madaniyat qoidalarini oʻz ichiga oladi. Rahbarlar bilan oddiy odamlar oʻrtasidagi munosabatlar madaniyatlilik qoidalariga asoslanmogʻi kerak. Bu qoidalar ijtimoiy burchni yuksak darajada anglash, kishilar oʻrtasida insonparvarlik munosabatlari, oʻzaro hurmat, hamjihatlik va birodarlik kabilardan iborat. Rahbarlik madaniyatini takomillashtirish uning barcha elementlariga eʼtiborni kuchaytirish demakdir. Bularning barchasi rahbar madaniy saviyasining oʻsib borishiga va siyosiy madaniyatning takomillashuviga katta yordam beradi. Chunki cheklangan tafakkur, chala bilim, past madaniyat bilan dunyoda roʻy berayotgan murakkab jarayonlarni teran anglash, masʼuliyatli vazifa va mansabni egallab boʻlmaydi. Binobarin, demokratik asosda shakllanib borayotgan jamiyatimiz talabi shuki, siyosiy yetuk, aqlan va maʼnan barkamol, puxta bilimga ega boʻlgan teran tafakkurli kishilargina rahbar boʻlishga haqlidir.

Rahbar maʼnaviyati – rahbarning shakllangan (ichki) ruhiy quvvati. Uning maʼnaviy psixologik madaniyati ajdodlar ibratiga asoslanib, qadriyat darajasida qadrlanadigan, shaxs maʼnaviy olamini tartibga soladigan, koʻnikma darajasiga yetgan hissiy bilimlar majmuidir. Rahbar oʻz rahbarlik salohiyatini takomillashtirishi uchun maʼnaviy olamini boyituvchi bilimlarni egallashi, tashabbuskorlik qobiliyatini oshirishi zarur. Rahbarning maʼnaviy mulkiga aylangan bilim unga xohish-istaklarini chegaralay bilish, oʻzini tashqi tazyiq va taʼsirlardan himoya qilishga vosita boʻladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Biz kelajagimizni oʻz qoʻlimiz bilan quramiz. T.: «Oʻzbekiston»,1999
2. Karimov I.A. Yuksak malakali mutaxassislar – taraqqiyot omili.T. Oʻzbekiston. 1995. 22-23 bet.
3. Karimov I.A. Oʻzbekiston buyuk kelajak sari. T.1988y. y.
4. Zaynuddinov Sh.N., Murakaev I.U. Menejmnt asoslari. Toshkent Moliya 2007.

5. Narzulla Boymurodov «Raxbar psixologiyasi». «Yangi asr avlodi», 2007 yil
6. Sharifxujaev M., Yo.Abdullaev. Menejment. Toshkent. O'kituvchi 2001.
7. Qosimov., Muminov N.A. Raxbarlik qobiliyati va boshqaruv malakalari. T. 2001.
8. Abduraxmonov Q.H. Personalni boshqaruv. 2004.
9. Toshniyozov M. Korxonalarda boshqaruv faoliyati asoslari. T.1995 y.
10. Karimova V. M. Ijtimoiy psixologiya asoslari. T. 1998 y.
11. Umarov B.M. Muloqot va shaxslararo munosabat psixologiyasi T. 1997 y.